

Monika Wojcieszak¹ ✉, Jan Zawadka²

¹ Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

² Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Poziom wsparcia LGD w perspektywie PROW 2007–2013 w ramach działania 413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju

Streszczenie. Celem opracowania było przedstawienie idei tworzenia Lokalnych Grup Działania (LGD) oraz zaprezentowanie poziomu ich wsparcia środkami z funduszy UE w ramach działania 413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (dotyczy poddziałania 311 – Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej i 312 – Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw). W opracowaniu wskazano główne powody tworzenia LGD, jako podmiotów wspierających przedsiębiorczość na obszarach wiejskich. Scharakteryzowano także inicjatywę LEADER, w ramach której LGD mogły pozyskiwać fundusze na realizację lokalnych strategii rozwoju. Istotną częścią artykułu jest uwypuklenie istoty, zakresu, formy oraz wysokości pomocy oferowanej LGD w Polsce w ramach PROW 2007–2013. W artykule posłużono się techniką analizy literatury oraz *desk research*, wykorzystując dane ARiMR dotyczące dofinansowania LGD ze środków UE.

Słowa kluczowe: Lokalne Grupy Działania, fundusze UE, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013, przedsiębiorczość, obszary wiejskie

Wstęp

W ciągu ostatnich dekad obszary wiejskie Unii Europejskiej (UE) uległy znaczącym przeobrażeniom. W ich efekcie wieś zamieszkiwana jest coraz częściej przez ludność niezamieszkaną bezpośrednio w produkcję rolniczą. Przemiany te wymusiły reorientację instrumentów wspólnotowych nakierowanych na wspieranie rozwoju obszarów wiejskich także w ich pozarolniczym wymiarze. Do 1990 roku bowiem rozwój wsi w UE miał charakter sektorowy, a wszelkie działania, ustalane najczęściej na szczeblu krajowym, nakierowane były jedynie na wsparcie sektora rolnego. Strategia odpowiadająca nowej rzeczywistości musiała więc połączyć komponent rolniczy z pozarolniczym, uwzględniając przy tym różne grupy podmiotów operujących zarówno na płaszczyźnie gospodarczej, jak i poza nią. Istotne było tu także rozpatrywanie problemów harmonijnego rozwoju w wymiarze lokalnym, a nie jak wcześniej centralnym czy regionalnym.

✉ mwoj@up.poznan.pl

To nowe podejście UE do rozwoju obszarów wiejskich dość precyzyjnie oddają słowa, które wypowiedział 10 lipca 2001 roku Bruno Dethomas – Ambasador Komisji Europejskiej w Polsce: „W europejskim modelu społecznym – a kiedy mówię o takim modelu, włączam doń również kraj, jakim jest Polska – udział, jaki mają chłopi, jest nie tylko udziałem polegającym na produkcji, jaką generują, ale również na tym, że organizują przestrzeń kraju, że animują życie wiosek i osad, że utrzymują w należytym stanie grunty orne, a również podtrzymują więzi społeczne i rodzinne istniejące na wsi”¹. Rozwój obszarów wiejskich traktowany zaczął być wieloaspektowo. Z jednej strony istotną ich funkcją pozostaje zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości pożywienia, z drugiej jednak wieś traktowana jest jako miejsce realizacji wielu funkcji pozarolniczych, w tym zarówno gospodarczych, jak i tych, które dotyczą szeroko pojętej kultury, edukacji, dbałości o środowisko i wielu innych.

Instrumentem, który miał umożliwić zdywersyfikowane podejście do rozwoju obszarów wiejskich, stała się realizowana od 1991 roku (w Polsce od 2004 roku) inicjatywa LEADER. LEADER jest partnerskim podejściem do rozwoju obszarów wiejskich, realizowanym przez Lokalne Grupy Działania (LGD). Polega on głównie na opracowaniu przez społeczność wiejską Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) oraz realizacji innowacyjnych projektów, łączących zasoby ludzkie, naturalne, kulturowe, historyczne itp.

Celem LEADER jest przede wszystkim budowanie kapitału społecznego wsi poprzez aktywizację mieszkańców oraz przyczynianie się do tworzenia nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich.

Materiał i metoda

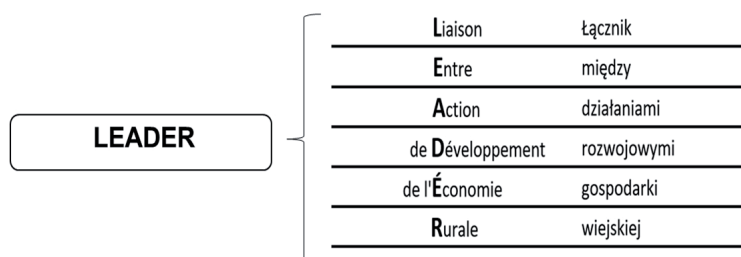
Celem opracowania było przedstawienie idei tworzenia Lokalnych Grup Działania (LGD) oraz zaprezentowanie poziomu ich wsparcia środkami z funduszy UE w ramach działania 413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (dotyczącego poddziałania 311 – Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej i 312 – Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw). Przy wykorzystaniu analizy treści (literatura przedmiotu, dokumenty strategiczne, raporty) przybliżono także inicjatywę LEADER, w której obrębie LGD mogły pozyskiwać fundusze na realizację lokalnych strategii rozwoju. W pracy posłużono się techniką *desk research* (analiza źródeł wtórnych). Wykorzystano niepublikowane dane Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) dotyczące dofinansowania LGD w ramach środków pochodzących z PROW 2007–2013. Zaprezentowane dane liczbowe pochodzą z ARiMR według stanu na pierwsze półrocze 2018 roku. Przedmiot badań stanowiła analiza aktywności i wykorzystania środków pozyskanych przez LGD z funduszy UE w ujęciu regionalnym. Dobór metod determinowała dostępność materiałów źródłowych, takich jak: dokumenty statystyki publicznej, raporty, literatura dotycząca dofinansowania podmiotów w analizowanym zakresie. Wykorzystano także dokumenty i rozporządzenia stanowiące podstawę do otrzymania przez LGD dotacji z funduszy UE.

¹ Miechowskie Stowarzyszenie Gmin JAKSA LGD: Lokalna Strategia Rozwoju. Miechów 2014, s. 79.

Istota inicjatywy LEADER i rola LGD w rozwoju lokalnym

LEADER to podejście przekrojowe, którego celem było umożliwienie realizacji celów osi trzeciej PROW 2007–2013, które określono jako: dywersyfikacja gospodarki obszarów wiejskich oraz poprawa jakości życia wiejskiego. Do ich urzeczywistnienia przyczynić się miała implementacja inicjatywy LEADER wykorzystanej na rzecz realizacji celów sprecyzowanych w osi 4, tj. aktywizacji mieszkańców wsi i obszarów wiejskich poprzez budowanie potencjału społecznego na wsi oraz realizowanie działań przedsiębiorczych i innowacyjnych. Aktywizacja wiejskiej społeczności wymaga włączenia się wielu partnerów. Wynika to z faktu, iż LEADER jest skoncentrowany na rozwoju, polegającym na oddolnym opracowaniu przez lokalną społeczność wiejską tzw. lokalnych strategii rozwoju. Głównym celem tych strategii jest promowanie i realizowanie innowacyjnych, przedsiębiorczych projektów łączących zasoby, wiedzę oraz umiejętności sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. Przedstawiciele tych środowisk mają tworzyć LGD, czyli tak zwane partnerstwa międzysektorowe, których zadaniem jest wzmocnić lokalną wspólnotę oraz podnosić jakość zarządzania na obszarach wiejskich.

Nazwa LEADER, wbrew pozorom, nie pochodzi od angielskiego słowa *leader* (lider), choć w swej ideologii ma wiele wspólnego z tym określeniem. Jest ona akronimem od francuskich słów:



Rysunek 1. LEADER jako łącznik między działaniami rozwojowymi gospodarki wiejskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie PROW 2007–2013, MRiRW, Warszawa.

LEADER jest częścią szerszej polityki UE w zakresie rozwoju wsi, a jego cele są zgodne z celami ogólnej polityki UE w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Jak sama nazwa wskazuje, jest to sposób na mobilizowanie i realizowanie rozwoju obszarów wiejskich przy zaangażowaniu lokalnych społeczności (wskazanie, w jaki sposób działać), a nie zdefiniowany zestaw instrumentów i środków wraz z ogólnie ustalonymi celami (wskazującymi co należy zrobić). Jak zaznacza Kamiński, LEADER jest przykładem racjonalnego wykorzystania potencjału rozwojowego terenów wiejskich (rys. 1). Stanowi on swoistą propozycję metody, która ma pomóc włączyć mieszkańców wsi, traktując ich jako naj-

ważniejszy podmiot, do tzw. oddolnego podejmowania działań dla poprawy warunków swojego życia².

LEADER jest więc podejściem przekrojowym, które w swoich założeniach ma przyczynić się do aktywizacji społeczności wiejskich, poprzez włączenie partnerów społecznych i gospodarczych do planowania oraz wdrażania lokalnych inicjatyw. Lokalne podejście powiązane z określonym obszarem wpływa na lepsze zdefiniowanie problemów obszaru, a także określeniu sposobów ich rozwiązania.

W inicjatywie LEADER cel, którym jest zwiększenie potencjału rozwojowego terenów wiejskich, osiągany ma być przez odwoływanie się do inicjatyw lokalnych, promowanie lokalnego rozwoju oraz rozpowszechnianie tej inicjatywy na innych obszarach wiejskich³. Należy więc podkreślić, że istotą tego programu jest integracja podmiotów i środków na szczeblu lokalnym, co zapewnić ma zintegrowane podejście do rozwoju danego obszaru.

Główną koncepcją leżącą u podstaw podejścia LEADER jest to, że zważywszy na różnorodność obszarów wiejskich w Europie, strategię rozwoju są bardziej skuteczne i wydajne, gdy uzgadniane są i wdrażane na szczeblu lokalnym przez miejscowych partnerów przy jasnych i przejrzystych procedurach, wsparciu administracji publicznej oraz koniecznej pomocy technicznej w zakresie transferu dobrej praktyki⁴. Celem doprecyzowania powyższych wytycznych należy zauważyć, że inicjatywę LEADER charakteryzuje siedem kluczowych cech. Są nimi⁵:

1. Lokalne podejście – opracowany program i strategia powinny dotyczyć konkretnego obszaru, uwzględniać jego specyfikę na podstawie analizy silnych i słabych stron. Obszar jest spójny pod względem geograficznym, kulturowym, historycznym, a mieszkańcy mają poczucie łączącej ich tradycji i dążeń do rozwoju. Lokalni liderzy są świadomi, że trwały zrównoważony rozwój wynika z lokalnego potencjału.
2. Oddolność inicjatyw – to mieszkańcy obszaru decydują o tym, co i jak chcą robić. Podstawą jest tu partycypacyjny sposób podejmowania decyzji na szczeblu lokalnym.
3. Partnerstwo – do programu wchodzi na równych prawach przedstawiciele sektora społecznego, publicznego i gospodarczego. Ich współpraca odzwierciedlona zostaje w działaniach tworzonych przez nich lokalnych grupach działania.
4. Innowacyjność – to poszukiwanie nowych rozwiązań problemów, jakie występują na danym obszarze. Innowacyjność może dotyczyć sposobu promowania lokalnych zasobów, działań służących rozwojowi lokalnemu, niepodjętych przez inne programy, przynoszące w efekcie powstanie np. nowego produktu, nowego procesu, nowej formy organizacyjnej albo rozwój nowego rynku.

² R. Kamiński: Aktywność społeczności wiejskich. Lokalne inicjatywy organizacji pozarządowych, IRWiR PAN, Warszawa 2008, s. 108.

³ M. Markowski: Inicjatywa LEADER, 2009, www.wrotapodlasia.pl (dostęp: 22.05.2018).

⁴ Podejście LEADER. Podstawowy poradnik, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Luksemburg 2006, s. 8.

⁵ S. Gawor (red.): LEADER. Poradnik dla doradców rolnych, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie, Kraków 2009, s. 12.

5. Integralność – realizowane projekty i operacje są ze sobą powiązane i traktowane jako spójna całość. Jeżeli jednym z celów strategicznych jest „Rozwój obszaru poprzez wykorzystanie potencjału kulturowego, przyrodniczego i historycznego”, a w ramach planowanych przedsięwzięć będą realizowane operacje związane np. z infrastrukturą, usługami gastronomicznymi i noclegowymi, wyznaczaniem ścieżek przyrodniczych i imprezami promocyjnymi – będzie to działanie zintegrowane. Efektem tego działania będzie kompleksowe rozwiązanie problemu z udziałem różnych grup uczestników: gospodarczych, społecznych, ekologicznych, kulturowych i wielu innych.
6. Współpraca – istotne jest przełamanie izolacji, tworzenie podstaw systemu informacji i analiz, ułatwianie wymiany doświadczeń oraz upowszechnianie i transfer innowacji. Duże znaczenie ma tu umiejętność korzystania z doświadczeń innych i gotowości do dzielenia się własnymi.
7. Samodzielne zarządzanie – na poziomie lokalnym polega na przekazywaniu lokalnym grupom działania odpowiedzialności, związanej z podejmowaniem decyzji dotyczących finansowania i zarządzania lokalną strategią rozwoju, samodzielności w procesie opiniowania i oceny projektów i wniosków o dofinansowanie.

Wymienione cechy należy rozważać łącznie jako zestaw narzędzi. Każda z nich uzupełnia i pozytywnie współdziała z innymi przez cały okres wdrażania, przynosząc trwałe efekty pod względem dynamiki rozwoju obszarów wiejskich i ich zdolności do rozwiązywania własnych problemów.

Należy tutaj także podkreślić, że zdecentralizowane, zintegrowane, oddolne i lokalne podejście, oparte jest na skupieniu się na korzyściach płynących z kompleksowego podejścia, w którym odrzuca się klasyczny podział tematyczny lub sektorowy, a także na umożliwieniu wzajemnego kontaktu różnym sektorom poprzez zastosowanie rozwiązania, które umożliwi lokalnym uczestnikom wyrażanie ich poglądów i pomoc w ukształtowaniu ich roli w rozwoju obszaru, zgodnie z ich własnymi dążeniami i wizją przyszłości. Partycypacja, czyli zaangażowanie lokalnej społeczności umożliwia wspólne podejmowanie wyzwań, poprzez przezwyciężanie apatii i tradycyjnych podziałów, zwalczanie wykluczenia i zapewnianie równowagi między metodami rozwiązań, możliwościami i potrzebami wszystkich sektorów tej społeczności⁶. Takie oddolne, partnerskie podejście ma aktywizować wiejskie społeczności, wzmacniać spójność podejmowanych decyzji, podnosić jakość zarządzania i przyczyniać się do wzmacniania kapitału społecznego w społecznościach wiejskich, a także pobudzać stosowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie rozwoju danego obszaru.

Z funkcjonowaniem inicjatywy LEADER w Polsce nierozzerwalnie łączą się lokalne grupy działania (LGD). Powstanie tych organizacji zainicjował w okresie programowania 2004–2006 pilotażowy program LEADER+ w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”. Jego celem było pobudzenie aktywności środowisk wiejskich i ich zaangażowanie w tworzenie oraz realizację lokalnych strategii rozwoju (LSR). Dzięki temu pilotażowemu programowi do 2006 roku powstało 149 LGD, które swą działalnością objęły

⁶ Miechowskie Stowarzyszenie..., op.cit., s. 80.

obszar zamieszkały przez blisko 7 mln osób. Wraz ze wdrażaniem osi IV LEADER w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 powstało blisko 200 nowych LGD⁷.

Lokalna grupa działania (LGD) jest oddolną inicjatywą i wyrazem aktywności społeczności lokalnej funkcjonującą na zasadzie partnerstwa publiczno-prywatnego. LGD tworzone są zwykle na obszarach wiejskich i zrzeszają przedstawicieli lokalnych organizacji (z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego) oraz mieszkańców danego obszaru, który jest wyznaczony granicami gmin członkowskich.

LGD ma osobowość prawną i przyjmuje formę fundacji, stowarzyszenia lub związku stowarzyszeń. Najlepiej dostosowaną do zasad podejścia LEADER formą jest stowarzyszenie utworzone na podstawie ustawy Prawo o stowarzyszeniach i ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)⁸.

Zadaniem LGD jest opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), a następnie jej wdrożenie poprzez realizację wynikających z niej przedsięwzięć i projektów, opierających się na zasobach ludzkich, kulturowych, naturalnych, historycznych itp. danego obszaru, a także na wiedzy i umiejętnościach przedstawicieli trzech wymienionych sektorów⁹. Wybór LGD, które otrzymują dofinansowanie na wdrożenie LSR, odbywa się w ramach konkursu realizowanego przez samorząd województwa.

Wyniki badań

Aktywność LGD w poszczególnych województwach była dość mocno zróżnicowana. Największą liczbę wniosków w ramach działania 413 (poddziałania 311 i 312) złożyły LGD z województwa mazowieckiego – 14,6% ogólnej liczby złożonych wniosków w Polsce. Pod tym względem wyróżniało się także województwo wielkopolskie (13,8%) oraz małopolskie (8,8%). Należy tu także podkreślić, że liczba złożonych projektów w przeliczeniu na jedną LGD była w tych trzech regionach największa w kraju i przekraczała 30. Najmniej projektów w ramach dwóch omawianych poddziałań działania 413 złożonych zostało w województwach lubuskim, opolskim oraz podlaskim – w granicach 3,5% w ujęciu krajowym. Województwa te (szczególnie dwa pierwsze wymienione) charakteryzowała jednocześnie najmniejsza aktywność LGD, wyrażona liczbą projektów złożonych średnio przez jedną grupę w regionie (niewiele ponad 10). Złożenie przez LGD wniosku nie było rzecz jasna tożsame z przyznaniem środków na cel w nim wskazany. Początkowo wniosek taki musiał przejść tzw. ścieżkę administracyjną, gdzie był analizowany pod względem wielu kryteriów formalnych (kompletność, terminowość itp.), a po ich spełnieniu wniosek rozważano od strony merytorycznej, gdzie m.in. analizowano racjonalność przyznania wnioskowanych funduszy i ich efektywność. Szczegóły na ten temat zaprezentowano w tabeli 1.

⁷ U. Ziemiańczyk: Konstrukcja budżetów lokalnych grup działania w Polsce na przykładzie budżetu Stowarzyszenia Rozwoju Orawy, Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich 2010, nr 14, s. 176.

⁸ www.dorzeczewisly.pl (dostęp: 23.05.2018).

⁹ www.aktywnawies.pl (dostęp: 23.05.2018).

Tabela 1. Liczba złożonych i zrealizowanych projektów przez LGD w Polsce w PROW 2007–2013 w poszczególnych województwach w ramach działania 413 (poddziałanie 311 i 312)

| Województwo | Projekty złożone przez LGD | Projekty złożone przez LGD [średnio na 1 LGD] | Projekty zrealizowane przez LGD | Projekty zrealizowane przez LGD [średnio na 1 LGD] |
|---------------------|----------------------------|---|---------------------------------|--|
| | liczba | | | |
| Dolnośląskie | 867 | 19 | 303 | 17 |
| Kujawsko-Pomorskie | 642 | 14 | 270 | 12 |
| Lubelski | 784 | 16 | 339 | 14 |
| Lubuski | 407 | 11 | 133 | 9 |
| Łódzkie | 458 | 20 | 173 | 13 |
| Małopolskie | 1 013 | 32 | 400 | 31 |
| Mazowiecki | 1 685 | 33 | 597 | 33 |
| Opolskie | 407 | 12 | 141 | 11 |
| Podkarpackie | 581 | 21 | 246 | 17 |
| Podlaski | 405 | 16 | 153 | 15 |
| Pomorskie | 494 | 16 | 143 | 14 |
| Śląskie | 595 | 15 | 235 | 12 |
| Świętokrzyskie | 456 | 19 | 163 | 16 |
| Warmińsko-mazurskie | 625 | 13 | 189 | 11 |
| Wielkopolskie | 1587 | 31 | 521 | 30 |
| Zachodniopomorskie | 501 | 15 | 174 | 11 |
| Suma | 11 507 | 303 | 4 180 | 266 |

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ARiMR.

Największym wskaźnikiem pozytywnie zaopiniowanych i zrealizowanych projektów w ramach poddziałanie 311 i 312 w ujęciu krajowym poszczycić mogło się województwo mazowieckie (14,3% ogółu zrealizowanych projektów w kraju). Znacząco wyróżniało się pod tym względem także województwo wielkopolskie (12,5%). Najmniej projektów zrealizowano w województwach lubuskim (3,18%), opolskim (3,37%) i pomorskim (3,42%). Średnia dla wszystkich województw wynosiła w tym przypadku 6,24.

Należy zwrócić uwagę, iż LGD w obrębie wszystkich województw wykazały chęć uczestnictwa w analizowanych działaniach. Nie wszystkie cieszyły się jednak taką samą skutecznością. Wyróżniały się pod tym względem województwa: lubelskie, podkarpackie oraz kujawsko-pomorskie, w których liczba projektów, na które zostało przyznane dofinansowanie w stosunku do projektów złożonych, przekraczała 40%. Najgorzej pod tym względem wypadło województwo pomorskie (28,9%). Średnia dla wszystkich LGD w kraju stanowiła 36,3%. Szczegóły na ten temat zaprezentowano na rysunku 2.



Rysunek 2. Wskaźnik sukcesu wyrażony odsetkiem projektów zrealizowane w stosunku do złożonych w poszczególnych województwach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ARiMR.

Warto zwrócić tu uwagę na to, że większym wskaźnikiem sukcesu charakteryzowały się województwa, w których LGD złożyły relatywnie niewielką liczbę projektów w przeliczeniu na jeden podmiot tego typu. Można więc przypuszczać, że wnioski te były lepiej dopracowane pod względem formalnym, a cele, na których realizację wnioskowano o fundusze bardziej przemyślane pod względem merytorycznym i uzasadnione w sposób bardziej racjonalny. Wnioskowanie to zdaje się potwierdzać fakt, że dwa województwa, których LGD przodowały w zakresie liczby aplikowanych wniosków (w przeliczeniu na jedną LGD) pod względem wskaźnika sukcesu, uplasowały się poniżej średniej.

Analizując cel realizowanych inwestycji, można wskazać sześć kluczowych obszarów, o które ubiegały się LGD (tab. 2). Dominowały wśród nich przedsięwzięcia, których realizacja przyczynić miała się do podniesienia konkurencyjności poprzez modernizację i wdrażanie nowych technologii – ponad 1/3 ogółu celów wskazanych we wnioskach zakwalifikowanych do realizacji.

Tabela 2. Najczęściej realizowane cele inwestycji realizowanych LGD w Polsce (wybrane obszary)

| Cel inwestycji | (%) |
|--|-----|
| Podniesienie konkurencyjności | 34 |
| Uzyskanie dodatkowego dochodu z działalności pozarolniczej | 21 |
| Adaptacja i remont pomieszczeń, budynku na przedsięwzięcia różnego typu | 13 |
| Utworzenie nowych miejsc pracy, zwiększenie zatrudnienia na obszarach wiejskich | 12 |
| Zakup maszyn i urządzeń | 11 |
| Budowa budynków do obsługi rynku turystycznego, zakładu produkcyjnego, hali magazynowej zakładu usługowego | 10 |

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ARiMR.

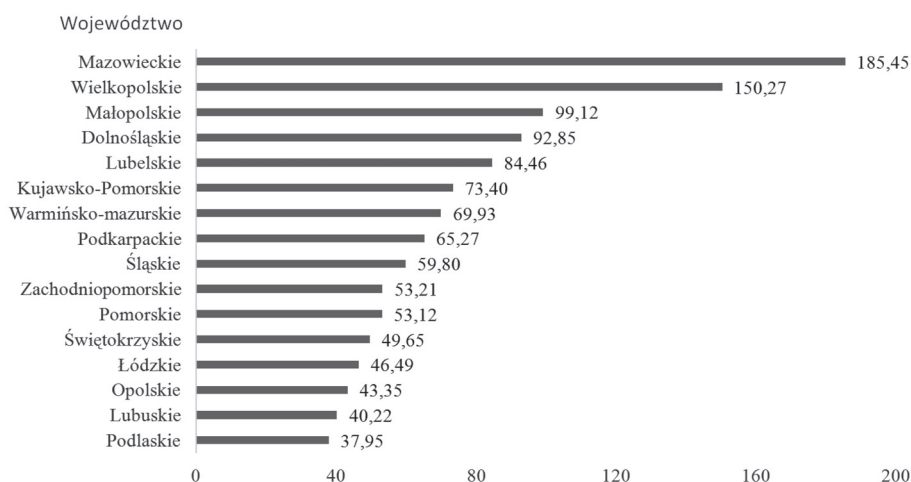
Kolejnym istotnym i relatywnie często wskazywanym celem było uzyskanie dodatkowego dochodu z działalności pozarolniczej, czemu sprzyjać miało rozpoczęcie lub rozwój działalności agroturystycznej, a także świadczenie wielu usług w sferze pozarolniczej. Nieco rzadziej jako cel wskazywano przebudowę i remont pomieszczeń lub budynku celem zaadaptowania ich na potrzeby przedsięwzięć różnego typu. Wskazywano tu najczęściej tworzenie restauracji i innych obiektów gastronomicznych – także tych, które wykorzystane miały być na potrzeby tworzonych szlaków kulinarnych. Dość często pojawiały się także projekty dotyczące budowy budynków do obsługi ruchu turystycznego, zakładu produkcyjnego czy hali magazynowej zakładu usługowego.

Wielkość wsparcia LGD środkami z funduszy UE w ramach działania 413 w poszczególnych województwach była znacząco zróżnicowana, co zaprezentowano na rysunku 3. Analizując wartość pomocy finansowej przyznanej LGD na realizację omawianego działania, można zauważyć, iż największą ilość środków zostało skierowanych na obszar województw mazowieckiego oraz wielkopolskiego. Było to oczywiście skorelowane liczbą pozytywnie rozpatrzonych wniosków.

Podobnie było w przypadku województw, na których obszary za sprawą LGD wpłynęło niewiele środków – liczba pozytywnie ocenionych wniosków w ich przypadku również była relatywnie mała. Średnia wielkość środków przyznanych LGD w poszczególnych województwach ogółem wynosiła 75,3 mln zł.

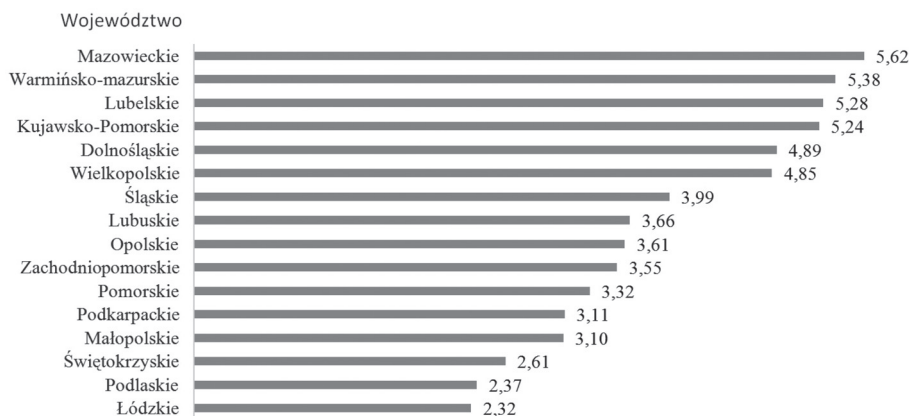
Przy rozważaniach dotyczących wsparcia LGD środkami z funduszy UE w ujęciu regionalnym istotną kwestią jest zaprezentowanie tego wsparcia w przeliczeniu na jedną LGD. Szczegóły na ten temat zaprezentowano na rysunku 4.

Analizując średnią wartość wsparcia przypadającego na jedną LGD w ujęciu regionalnym, zauważyć można, iż największa była ona w województwach mazowieckim,



Rysunek 3. Wielkość wsparcia LGD środkami z funduszy UE w poszczególnych województwach w ramach działania 413 (poddziałania 311 i 312) (mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ARiMR.



Rysunek 4. Średnia wielkość wsparcia na jedną LGD środkami z funduszy UE w poszczególnych województwach w ramach działania 413 (poddziałania 311 i 312) (mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ARiMR.

kujawsko-pomorskim, a także warmińsko-mazurskim. W województwach łódzkim, podlaskim oraz świętokrzyskim (plasujących się najniżej pod tym względem) średnia wartość wsparcia przypadająca na jedną LGD była dwukrotnie niższa niż w przypadku LGD w województwie mazowieckim. Warto tu także nadmienić, że w dziewięciu województwach średnie wsparcie na jedną LGD było mniejsze niż średnia krajowa, która wynosiła 3,93 mln. zł.

Podsumowanie

Przystąpienie Polski do UE pozwoliło na pozyskanie dodatkowego wsparcia finansowego na rozwój obszarów wiejskich. Szczególnie ważny w perspektywie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 był dostęp do funduszy przeznaczonych na wdrażanie osi 4 LEADER, która skoncentrowana i przeznaczona była głównie dla LGD. Pozyskane przez te podmioty dotacje pozwoliły na realizację oddolnie inspirowanych i formułowanych strategii rozwoju, a tym samym przyczyniają się do zdynamizowania rozwoju obszarów wiejskich. Jednym z bardziej istotnych w tym zakresie jest działanie 413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju, a w jego ramach poddziałanie 311 – Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej oraz 312 – Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw. Dzięki współpracy mieszkańców, przedsiębiorców oraz lokalnych władz, LGD mogły pozyskać dotacje z funduszy UE, które wykorzystane zostały na rzecz wielu inicjatyw w zakresie m.in.: podniesienia konkurencyjności, uzyskania dodatkowego dochodu z działalności pozarolniczej, adaptacji i remontu pomieszczeń, budynków na przedsięwzięcia różnego typu, budowę budynków do obsługi ruchu turystycznego, zakładu produkcyjnego, hali magazynowej zakładu usługowego i wielu innych służących zwiększeniu zatrudnienia na obszarach wiejskich.

Można zatem jednoznacznie stwierdzić, że fundusze UE pozyskiwane przez lokalne grupy działania mają istotny wpływ na rozwój obszarów wiejskich. Realizacja wizji wsi, która ma być atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pracy m.in. dzięki wysokim walorom naturalnym, jak i powstawaniu nowych miejsc pracy, wymaga wsparcia zewnętrznego, którym niewątpliwie są obecnie fundusze strukturalne. Finansowe wsparcie zewnętrzne połączone z aktywnością społeczności lokalnej wyrażonej w opracowywaniu i dążeniu do realizacji strategii rozwoju regionalnego stanowi znaczący element rozwoju obszarów wiejskich wszystkich.

Literatura

- Gawor S. (red.): LEADER. Poradnik dla doradców rolnych, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie, Kraków 2009.
- Kamiński R.: Aktywność społeczności wiejskich. Lokalne inicjatywy organizacji pozarządowych, IRWiR PAN, Warszawa 2008.
- Markowski M.: Inicjatywa LEADER, 2009, www.wrotapodlasia.pl (dostęp: 22.05.2018).
- Miechowskie Stowarzyszenie Gmin JAKSA LGD: Lokalna Strategia Rozwoju, Miechów 2014.
- Podejście LEADER. Podstawowy poradnik, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Luksemburg 2006.
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2016.
- Ziemiańczyk U: Konstrukcja budżetów lokalnych grup działania w Polsce na przykładzie budżetu Stowarzyszenia Rozwoju Orawy, Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich 2010, nr 14. www.aktywnawies.pl (dostęp: 23.05.2018). www.dorzeczewisly.pl (dostęp: 23.05.2018)

Level of LAG support in the perspective of RDP 2007–2013 under measure 413 – Implementation of local development strategies

Summary. The aim of the study was to present the idea of creating Local Action Groups (LAGs) and to present the level of their support from EU funds under measure 413 – Implementation of local development strategies (concerns Sub-measure 311 – Diversification into non-agricultural activities and 312 – Creation and development of microenterprises). The study indicates the main reasons for creating LAGs as entities supporting entrepreneurship in rural areas. The LEADER initiative was also characterized, under which the LAGs could obtain funds for the implementation of local development strategies. An important part of the article is emphasizing the nature, scope, form and amount of support offered to the LAGs in Poland under RDP 2007–2013. The article uses a literature analysis and desk research technique, using ARMA data on LAG co-financing from EU funds.

Key words: Local Action Groups, EU funds, Rural Development Programme 2007–2013, entrepreneurship, rural areas